

nyekkel. A tanár viszont előre látja, milyen baleseti kockázattal jár az adott munka. Sok diák esetében valódi laboratóriumi munkát képtelenség végezni. 20-25 diák munkáját egyszerre felügyelni még szűrés esetén is lehetetlen vállalkozás. Kezdő tanárként ez volt az első laboratóriumi munka, amit a diákokkal elvégeztem, és bizony az óra végére „leizzadtam”. Minden eszköz épségben maradt, de bizony víz folyt a laboratóriumi asztalon és a padlón egyaránt.

Apropó, laboratóriumi asztal! Hogyan végeztessen laboratóriumi gyakorlatot a pedagógus szaktanterem nélkül? Vagy egy olyan teremben, amelyet szaktanteremnek hívnak, de a nyelvi osztott órákat is itt tartják, vagyis nincs laboratóriumi asztal sem? Erre nem tér ki a központi program, az iskola felszereltségére adva ki az utat. A leggyakoribb megoldás a gyakorlat kísérletként való bemutatása, amit a diák megfigyel, esetleg jegyzőkönyvben a saját munkájaként ír le. Egy másik megoldás néhány diákkal végeztetni a laboratóriumi gyakorlatot, de a többi diák ebben az esetben is csak megfigyelő. Vagyis az elsődleges célkitűzés, hogy a diák testközelből élje meg a kémia órákat, az esetek többségében teljesíthetetlen.

Fontos kérdés még a vegyszerek kérdése. Minden kémiát oktató pedagógus felelősséget vállal a vegyszerekért, amelyek a raktárában találhatóak. Meggyőződésem, hogy országos probléma a vegyszerek kérdése. Az iskolai vegyszerraktárak többségében még mindig sok a veszélyes anyag, az öreg vegyszer. Mit tegyen vele az iskola? Ez a probléma központi rendezést igényelne. Akár pedagógusok továbbképzésével, akár szakemberek közreműködésével, akik az ilyen vegyszereket begyűjtik, és a megsemmisítőbe szállítják. Ami biztos: nem az iskola kompetenciájába tartozó problémáról van szó. Bár állami szinten biztos kényelmesebb ezt a dolgot is elodáznai, mint annyi más, iskolaügyi problémát, hisz a következményeket az iskola vezetősége és a tanító viseli.

A leírtakból kitűnik, hogy az oktatásiügyi reform, amit bevezettek, nem megoldás semmire. A cél, hogy a diák élményként élje meg a tanítási órákat, a jelenlegi feltételek mellett csak az oktató kreativitásán múlik. Mert pl. egy orvos csak akkor tud jó munkát végezni, ha minden eszköze megvan hozzá. És a pedagógus?

CED

–A helyesírási és számolási készség intenzív fejlesztését szolgáló program és alkalmazásának lehetőségei

Kováč Sylvia

**Az érsekújvári Czuczor Gergely Alapiskola pedagógusa,
a CED program egykori koordinátora, kovacsylvia@czuczora.sk**

Országszerte rendszeresen megjelenő probléma, hogy a tanulók tudása nem kellőképpen megalapozott. Az iskolák nagy része próbálja ezt orvosolni, mindenki a maga módján. A tanítók folyamatosan újabb lehetőségeket keresnek annak érdekében, hogy a tanulók *alapkészségeit* a lehető leghatékonyabban *fejlesszék*. Az anyanyelv megismerése mellett komoly kihívást jelent a magyar tannyelvű iskolákban a szlovák nyelv elsajátíttatása a gyerekekkel.

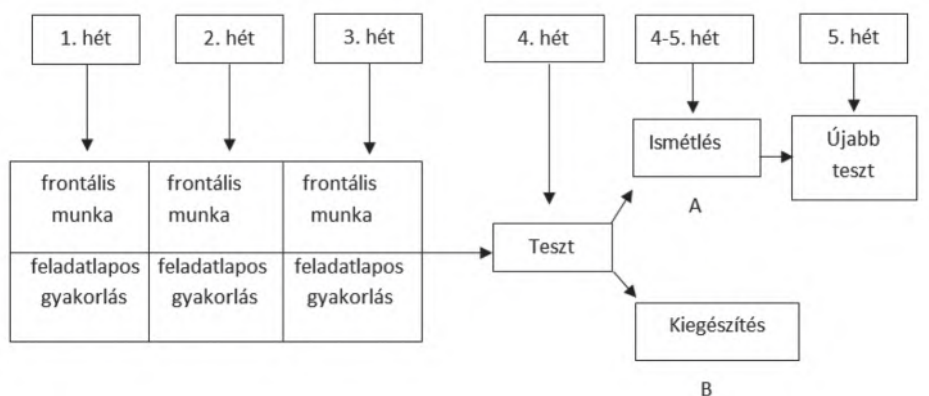
Minden iskola elsődleges célja az, hogy az oktatói-nevelői munkája hatékony és eredményes legyen. 1999 januárjától indult a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége támogatásával az a fejlesztőmunka, amelynek eredménye a CED program és a hozzá tartozó taneszközök. Maga a program Hollandiában született abból a célból, hogy segítse az alsó tagozatos gyerekek alapkészségeinek fejlesztését, valamint a tanulók közötti képességbeli különbségeinek kiegyenlítését. Legfőbb feladata a hagyományos tanítási mód mellett megragadni a differenciálás lehetőségeit, és alkalmazni azt a napi munka során. A program nyelvi része a magyar és a szlovák helyesírást kívánja

fejlesztetni. A taneszközök adaptáltak a hazai viszonyoknak megfelelően, a feladatok gyermekközpontúak, figyelembe veszik az életkori sajátosságokat, céljuk a gyermek aktuális képességbeli szintjének felmérése és annak egyénre szabott fejlesztése. Lehetővé teszi az olyan korszerű technikák alkalmazását, mint a kooperatív tanulás és főképp a differenciálás.

A helyesírás és szlovák nyelv részprogram taneszközei *azonos modell és filozófia* szerint épülnek fel, és a fent említett tényezőket mindvégig szem előtt tartják.

A magyar helyesírás tanítása egy munkafüzet és válogatott szókészlet alapján történik. A magyar helyesírás négy alapelvét figyelembe véve négy blokkban folyik a helyesírás tanítása (*Hosszú és rövid magánhangzó a szavakban, J-ly a szavakban, Az egy- és kétjegyű hosszú mássalhangzók jelölése a szavakban, A kiejtéstől eltérő betűkapcsolatok jelölése*). A szókészlettel a gyerekek közös gyakorlás útján ismerkednek meg. Ezt követi az írásbeli gyakorlás. Három hét intenzív gyakorlást tesztlás követ, amelyből kiderül, hogy a tanulók hány százalékban sajátították el a tananyagot. Ezt követi a

A program modellje

(megj. A szlovák nyelv részprogramban a tananyag 4 hétre van szétdolgozva, a modell többi része változatlan)

differenciált fejlesztés, amely főképp a lemaradó tanulókat segíti felzárkózni, ezzel egyidőben a jobb képességű tanulók viszont magasabb szintű fejlesztő gyakorlatokat végeznek.

A szlovák helyesírás tanítása elsősorban a szlovák nyelv eltérő betűinek megtanításával kezdődik. Ezt követi a szlovák helyesírás sajátos jelenségeinek ismertetése és gyakorlása – ugyancsak válogatott szókészlet és rajzos munkafüzet segítségével.

A program másik ága a számolási készség fejlesztését teszi lehetővé, szintén gyakorló munkafüzet segítségével.

A taneszközök a tanulók körében igen közkedveltek. A tananyag kiválasztása és feldolgozása a fokozatosság elvére épül. A munkafüzetekben lévő feladatok játékosak, változatosak, a gyerekek számára vonzóak.

A CED program terjedésének egyik feltétele a módszer sikeres alkalmazása. Az eddig elért eredmények és tapasztalatok azt mutatják, hogy a program alkalmazható, működőképes, a pedagógusok körében közkedvelt és hatékonyan nevezett. A program szerint tanuló gyerekek munkája pontosabb, teljesítménye jobb. Nem csodamódszer ez, csak a maga rendszerezettségéből kiindulva a gyerekeket is a rendszerre, a pontosságra, a figyelem és a memória fejlesztésére ösztönzi. A segédanyag nem tankönyvfüggő, egyaránt használható a tankönyvjegyzéken megtalálható valamennyi tankönyvhöz.

A program célja az, hogy az egyéni munka, az egyéni tempó és az aktivizáló munkaforma egyre nagyobb szerepet kapjon az iskolában. A taneszközöket használó pedagógusok olyan tanulá-

szervezési módokat és lehetőségeket próbálnak ki, amelyek nemcsak változatosak, de jóval hatékonyabbá teszik a tanórákat. Megtanulják azt, hogyan lehet (és kellene) differenciálni a tanulókat oly módon, hogy a gyermeki természet sajátosságait, szükségleteit, érdeklődését is figyelembe vegyék. A tanulókat elsősorban önállóságra nevelik. A képzés mindig személyre szóló, fejlesztő hatású. A tanulók közötti fejlettségbeli különbségeket – a különböző szociális, családi, kulturális és társadalmi környezetből iskolába érkező gyermekeket egyaránt figyelembe véve – esélyegyenlőséget teremt mindenki számára a tanórai differenciálással, az egyénre szabott feladatokkal, az egyéni bánásmóddal. A program hatékonysága és gyermekbarát jellege épp ezekben a tényezőkben rejlik.

A tanulók teljesítményének értékelése a programban megszabott kritérium alapján, százalékban kifejezve történik. A tanulók a tananyagot akkor sajátították el, ha 100-80% között teljesítettek. Ennek alapján történik a tanulók differenciálása, azaz a gyengébb tanulók felzárkóztatása, valamint a tesztet jól teljesítők magasabb szintű, játékos fejlesztése. Erre a differenciált fejlesztésre szolgálnak a kétszintű gyakorlólap A és B feladatsorai, amelyekből a tanító a hibák alapján egyénre szabottan válogathat.

A programhoz tartozó segédletek

- *Írj helyesen!* – 1–4. osztály (feladatlap-gyűjtemény munkafüzet formában)
- *Píš správně!* – 2–4. osztály (feladatlap-gyűjtemény munkafüzet formában)
- *Számolj velünk!* – 1–4. osztály (feladatlap-gyűjtemény munkafüzet formában)

És íme, a kollégák és gyerekek véleménye a taneszközökről:

A kollégák vallják, hogy azért szeretnek a CED taneszközökkel dolgozni, mert:

- rendszerezve dolgozza fel a helyesírás tananyagot,
- az adott szócsoporthelyesírását alaposan átgyakoroltatja,
- változatos feladatsort kínál,
- lehetőséget ad a differenciálásra,
- kiválóan beépíthető a tanítási órákba,
- játékos feladatok vannak bennük,
- az ábrák színezésre is alkalmasak,
- a ciklikusság, azaz a helyesírás-tananyag ismétlődése és egyben bővítése az egyes évfolyamokban biztos alapot és rendszeres megerősítést ad a gyerekeknek,
- könnyen átlátható, rendezett, átgondolt munkafüzeteket kínál,
- külön hely található a tollbamondásokra, amelyek nem jeggyel vannak értékelve,
- az utasítások egyértelműek, így a gyerekek egyedül is megbirkóznak velük,
- a szlovák helyesírás gyakorlását kommunikációra is alkalmas szókészlet biztosítja, amelyek színezhető ábrákkal vannak illusztrálva.

A gyerekek mondják:

- érdekesek bennük a feladatok,
- sokat tudnak bennük írni és színezni,
- könnyűek a feladatok,
- szívesen gyakorolják bennük a helyesírást,
- szeretik a rendszerességet, átláthatókat a feladatok,
- vannak bennük rejtvények,
- lehetőséget adnak a rajzolásra és a színezésre,
- érdekesebbé teszik a helyesírást.

A CED több, mint egy évtizede ismert és közkedvelt hazánkban. Aki ismeri a füzeteket, hű marad hozzájuk, és rendszeresen igyekszik beépíteni őket a tanítás folyamatába. Nemcsak a pedagógusnak nyújtanak segítséget a mindennapi munkájában, hanem könnyed, játékos tanulást biztosítanak a gyerekeknek is. És a pedagógus elsődleges feladata épp ez.